

We know
books

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
Facultatea de Istorie și Filosofie
Departamentul Istoria Românilor,
Universală și Arheologie

ACADEMIA DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI
Institutul de Istorie
Secția Istorie Modernă

Valentin TOMULEȚ

TINUTUL HOTIN

ÎN SURSE STATISTICE RUSEȘTI

DIN PRIMA JUMĂTATE

A SECOLULUI AL XIX-LEA

Chișinău – 2018

Notă asupra ediției	11
Abrevieri	17
Studiu introductiv	19
 I. Sistemul administrativ în Basarabia în prima jumătate a secolului al XIX-lea	 62
1.1. Organizarea administrativ-teritorială	62
1.2. Instituțiile regionale	85
1.3. Instituțiile publice locale	131
 II. Recensămintele și statistica oficială rusă – surse pentru studierea demografiei și situației social-economice a Basarabiei	 147
 III. Ținutul Hotin în statisticile austriacă și rusă de la sfârșitul secolului al XVIII-lea – începutul secolului al XIX-lea	 159
3.1. Ținutul Hotin în descrierea statistică austriacă din 1788	159
3.2. Populația ținutului Hotin în statistica rusească din 1808	177
 IV. Situația demografică a ținutului Hotin conform recensământului populației din 1817	 202
4.1. Organizarea și desfășurarea recensământului populației din 1817	202
4.2. Structura populației ținutului Hotin conform recensământului din 1817	210
 V. Populația ținutului Hotin în sursele statistice rusești din anii '20 ai secolului al XIX-lea	 229
5.1. Situația demografică, social-economică și confesională a Basarabiei în anii '20 ai secolului al XIX-lea	229
5.2. Populația ținutului Hotin sub raport demografic, social și confesional conform statisticii din 1820	270
5.3. Onomastica românească din ținutul Hotin potrivit statisticii din 1821	445
5.4. Structura demografică și socială a ținutului Hotin conform recensământului fiscal din 1824	469
5.5. Ținutul Hotin în statistica militară rusă din 1825	491
 VI. Aspecte demografice ale județului Hotin în surse statistice rusești din anii '30-'50 ai secolului al XIX-lea	 509

6.1. Populația județului Hotin în descrierile statistice din anii '30 ai secolului al XIX-lea	509
6.2. Evoluția demografică și socială a județului Hotin potrivit statisticii oficiale din anii '40-'50 ai secolului al XIX-lea	563

VII. O reconstituire a dinamicii și structurii populației satului Tabani, județul Hotin, pe baza datelor recensământelor fiscale din anii '20-'50 ai secolului al XIX-lea	627
--	-----

7.1. Populația satului Tabani în recensămintele și statistica din anii '70-'80 ai secolului al XVIII-lea – primele decenii ale secolului al XIX-lea	627
7.2. Structura demografică și socială a satului Tabani conform recensământului fiscal din 1835	637
7.3. Populația satului Tabani reflectată în recensământul fiscal din 1850	642
7.4. Satul Tabani în datele recensământului fiscal din 1858	645
Încheiere	649

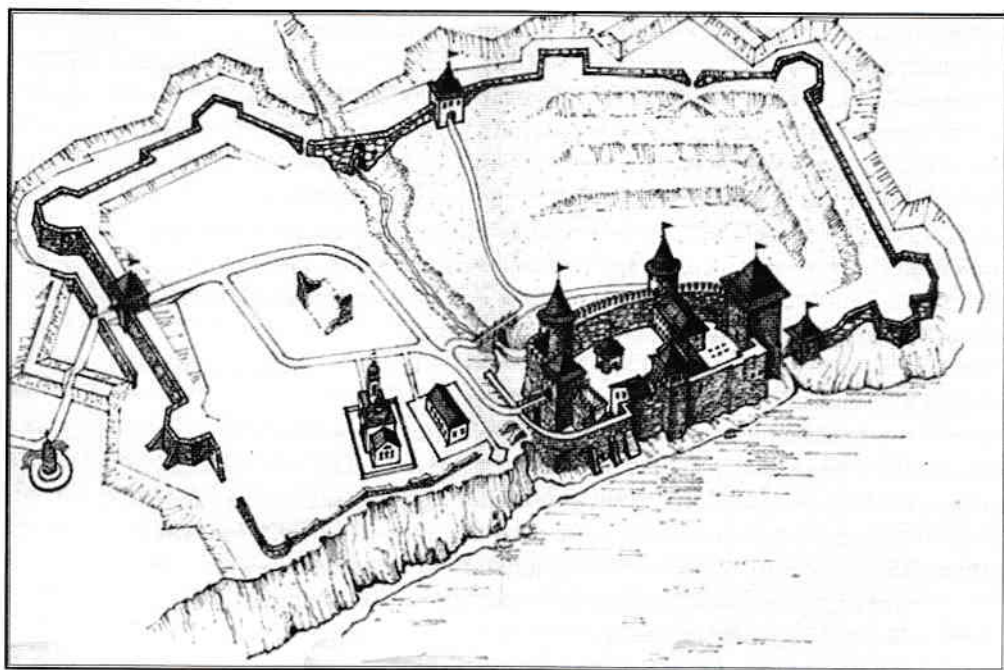
Anexe	661
--------------------	-----

DOCUMENTE

Anexa 1. Împărțirea administrativ-teritorială a provinciei în conformitate cu <i>Regulamentul organizării administrative a Basarabiei</i> din 29 aprilie 1818 (fragment, ținutul Hotin)	661
Anexa 2. Lista satelor din ținutul Hotin, regiunea Basarabia, cu indicarea proprietarului moșiei (18 martie 1814)	662
Anexa 3. Numărul populației din ținutul Hotin, conform recensământului populației Basarabiei din anul 1817	666
Anexa 4. Numărul gospodăriilor și formele de proprietate deținute de diferite categorii sociale din ținutul Hotin, conform recensământului populației Basarabiei din anul 1817	671
Anexa 5. Numărul, componența socială și etnică a populației ținutului Hotin, conform statisticii din 1820	681
Anexa 6. Date privind anul populării, numele proprietarului și legenda provenienței denumirii localităților din ținutul Hotin, conform statisticii din 1820	826
Anexa 7. Numărul de mănăstiri, biserici, clădiri ce aparțineau statului și persoanelor particulare, hanurilor, cârciumilor, beciurilor, magazinelor, morilor, școlilor și uzine pentru confecționarea cărămizii din ținutul Hotin, conform statisticii din 1820	832
Anexa 8. Numărul de cai, vite cornute, ovine, porcine, măgari, stupi de albine și livezi ce aparțin diferitelor categorii de locuitori din ținutul Hotin, conform statisticii din 1820	835
Anexa 9. Lista cu indicarea în câte părți (ocoale) se împarte ținutul Hotin, câte sate și câți locuitori (gospodării) se află în fiecare ocol, cine în el este ocolăș și cine este vornicul satului, conform statisticii din 1820	840
Anexa 10. Numele locuitorilor (familii) de etnie rusă stabiliți în ținutul Hotin, conform recensământului populației din anul 1816 (1817)	846

Anexa 11. Numele persoanelor de sex masculin (capi de familii), numărul burlacilor, văduvilor, văduvelor, mazililor, ruptașilor și bejenarilor din ținutul Hotin, conform statisticii din 1821	851
Anexa 12. Structura socială a populației ținutului Hotin conform recensământului fiscal al populației din anul 1824	903
Anexa 13. Numărul de locuințe, numărul de mori și numărul populației din ținutul Hotin în anul 1825	909
Anexa 14. Numărul de unități de transport, vite cornute mari, oi și cai în localitățile din ținutul Hotin în anul 1825	916
Anexa 15. Cantitatea de cereale înșămânțată, recoltată și rămasă și cantitatea de fân strânsă și consumată în ținutul Hotin, conform statisticii din 1825	920
Anexa 16. Numărul de prisăci, livezi și vii, păduri, fabrici și uzine în localitățile din ținutul Hotin, conform statisticii din 1825	928
Anexa 17. Numărul târgurilor, satelor și odăilor din județul Hotin cu indicarea ocoalelor și proprietarilor sau arendașilor care le dețineau în 1830	933
Anexa 18. Numărul de familii, numele proprietarului și arendașului din localitățile județului Hotin, conform statisticii din 10 februarie 1832	942
Anexa 19. Lista nobililor de viță care au dreptul de a participa la alegerile nobiliare și lista nobililor care pot fi aleși în adunările județene din județul Hotin, regiunea Basarabia, în 1834	952
Anexa 20. Numărul de familii, numărul total de persoane și numele proprietarului moșiei din localitățile județului Hotin, conform recensământului fiscal din 1 septembrie 1835	955
Anexa 21. Numărul total de familii de boiernași, mazili, ruptași, convertiți, străini și slujitori bisericești și numele proprietarului moșiei din localitățile județului Hotin, conform recensământului fiscal din 1 septembrie 1835	961
Anexa 22. Numărul de familii, numărul total de țigani moșierești și numele proprietarului moșiei din localitățile județului Hotin, conform recensământului fiscal din 1 septembrie 1835	965
Anexa 23. Lista alfabetică a bisericilor, târgurilor, localităților, satelor nepopulate și cătunelor din județul Hotin, regiunea Basarabia, întocmită în mai 1836	966
Anexa 24. Lista localităților cu indicarea numărului de gospodării din județul Hotin, conform statisticii prezentate de șeful de poliție Hotin la 23 mai 1841	970
Anexa 25. Lista târgurilor și satelor din județul Hotin, cu indicarea numărului locuitorilor de ambele sexe, conform apartenenței etnice, din iunie 1844	973
Anexa 26. Lista satelor și cătunelor din județul Hotin (alcătuită la 8 octombrie 1854)	978
Anexa 27. Recensământul fiscal al populației din satul Tabani, ținutul Hotin, regiunea Basarabia, din 29 aprilie 1824	982
Anexa 28. Recensământul fiscal al populației din satul Tabani, județul Hotin, regiunea Basarabia, ce aparținea moșierului, funcționarului de clasa a IX-a Lev Ivan Lisovski, cu indicarea persoanelor de sex masculin și de sex feminin, din 29 aprilie 1835	983
Anexa 29. Recensământul fiscal al populației din satul Tabani, județul Hotin, regiunea Basarabia, ce aparținea moșierului, funcționarului de clasa a IX-a	

Lev Ivan Lisovski, cu indicarea persoanelor de sex masculin și de sex feminin din categoria rușilor, din 10 aprilie 1835	993
Anexa 30. Recensământul fiscal al populației din satul Tabani, județul Hotin, regiunea Basarabia, ce aparținea funcționarului de clasa a IX-a Lev Ivan Lisovski, supus al Imperiului Rus, cu indicarea persoanelor de sex masculin și de sex feminin, din 17 octombrie 1850	994
Anexa 31. Recensământul fiscal al populației din satul Tabani, județul Hotin, regiunea Basarabia, ce aparținea moșierului, funcționarului de clasa a IX-a Lev Ivan Lisovski, supus al Imperiului Rus, cu indicarea persoanelor de sex masculin și de sex feminin, din 1 octombrie 1858	1011
Indice toponimic	1030

Schema cetății Hotin

Capitolul I

SISTEMUL ADMINISTRATIV ÎN BASARABIA ÎN PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XIX-LEA

1.1. ORGANIZAREA ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ

Pentru a înțelege mai profund procesele demografice și mutațiile sociale, dar și alte procese care au avut loc în Basarabia sub regimul țarist, să facem o caracteristică succintă a schimbărilor care s-au produs în sistemul administrativ (regional și local) în această perioadă. Pentru început să prezentăm o analiză a sistemului administrativ-teritorial, oprindu-ne la schimbările care s-au produs în prima jumătate a secolului al XIX-lea (Anexa 1). Aceasta ne va permite să cunoaștem când și în ce împrejurări au avut loc transferurile de localități de la un ținut la altul pe parcursul acestei perioade, care a fost scopul acestor remanieri de ordin teritorial-administrativ și care a fost poziția administrației imperiale la acest subiect.

În istoriografia română termenul *ținut* este utilizat cu sensul de circumscripție administrativă în Moldova, corespunzătoare județului din Țara Românească. Diferențierea etimologică e semnificativă: în Țara Românească accentul se pune pe unitatea locală de jurisdicție, iar în Moldova – pe ideea împărțirii unor organe ale puterii domnești într-o regiune „ținută” pentru Domnie, mai ales prin cetatea locală²²⁷. Ținuturile erau administrate inițial de pârcălabi și de marii vătăfi, apoi, din secolul al XVII-lea, de căpitani de ținut, iar de la reforma lui Constantin Mavrocordat (1749) – de ispravnici²²⁸.

La 1812, ținuturile Hotin, Soroca, Orhei, Bender, Hotărniceni, Codru, Greceni, Tomarova (Reni), dar și partea ținutului Iași ce se întindea la est de Prut au fost încorporate în Rusia țaristă. Administrația imperială rusă a păstrat la început împărțirea administrativ-teritorială existentă din diverse motive, atât de ordin intern, cât și de ordin extern, ulterior adaptând-o la modelul imperial rus.

Cercetătorii care s-au ocupat de această problemă constată că, o anumită perioadă de timp, instituțiile regionale din Basarabia au întrebuințat în actele oficiale emise de diferite cancelarii, redactate în rusă, cuvântul românesc *ținut* în paralel cu cel rusesc *уезд* „județ”²²⁹. Spre exemplu, în Regulamentul privind administrarea Basarabiei din 29 februarie 1828 se indica explicit că „administrația regiunii Basarabia se împarte în cea regională, județeană (*уездное*) sau

²²⁷ Pentru istoria ținuturilor moldovenești până la începutul sec. al XVIII-lea a se vedea mai detaliat: V. Lungu, *Ținuturile moldovenești până la 1711*. În: Cercetări istorice. Revistă de istorie românească, Iași, 1928, anul IV, nr. 2, p. 97-109.

²²⁸ *Instituții feudale din Țările Române. Dicționar*, p. 481-482.

²²⁹ Dinu Postarencu, *Organizarea administrativ-teritorială a Basarabiei în perioada țaristă*. În: Tyragetia. Istorie. Muzeologie. Anuarul Muzeului Național de Arheologie și Istorie a Moldovei. Serie nouă. Vol. III (XVIII), nr. 26 Chișinău, 2009, p. 203.

ținută și orășenească”²³⁰. Unii cercetători consideră că „oficialitățile imperiale ruse au făcut uz de cuvântul *ținut*, deoarece ele, în faza inițială ce a urmat după anexare, au păstrat în provincia românească dintre Prut și Nistru structurile administrativ-teritoriale caracteristice Principatului Moldovei, iar ulterior le-au introdus pe cele rusești. Prin urmare, atunci când ne referim la unitățile administrative ale Basarabiei de până în anii '30 ai secolului al XIX-lea, este necesar să folosim termenul *ținut*, iar în cazul celor existente în continuare vom întrebuința termenul *județ* (traducând din rusește cuvântul *уезд*), prezent, actualmente, în terminologia administrației publice”²³¹.

În acest caz, cum constată unii cercetători, „nu este recomandabil termenul *ținut*, utilizat în istoriografie, cu sensul de regiunea Basarabiei, întrucât se iscă o oarecare confuzie”²³².

Până la anexarea, în 1812, a Basarabiei la Imperiul Rus teritoriul dintre Prut și Nistru era divizat în trei părți²³³:

1. raialele turcești – Hotin, Bender (Tighina), Akkerman (Cetatea Albă), Chilia și Ismail;
2. Bugeacul²³⁴ – până în 1806 controlat de tătari, vasali ai Porții Otomane;
3. ținuturile Orhei-Lăpușna, Soroca, Codru, Greceni, Hotărniceni și partea răsarăteană a ținutului Iași – aflate sub administrație moldovenească.

Moldova însă avea 25 de unități teritorial-administrative: la cele 21 de ținuturi existente anterior: Suceava, Neamț, Roman, Bacău, Putna, Tecuci, Covurlui, Tutova, Vaslui, Fălciu, Greceni, Codru, Hotărniceni, Orhei, Soroca, Herța, Dorohoi, Botoșani, Hârlău, Cărligătura, Iași, la începutul secolului al XIX-lea s-au adăugat trei ținuturi noi: Hotin, Tomarova (Reni), Ismail și olaturile Tighina (Bender), Căușeni, Cetatea Albă, Chilia. Raiaua Hotinului a fost transformată în ținut, iar tătarii din Bugeac au fost strămutați în guberniile Ekaterinoslav și Herson. În Bugeac au fost create ținuturile Ismail, Tomarova (Reni) și olaturile Tighinei, Cetății Albe, Căușenilor și Chiliei, care echivalau cu un ținut, fiind „ocârmuite” de ispravnici²³⁵.

Împărțirea administrativ-teritorială a Basarabiei din 1812 până în 1818.

Potrivit Regulamentului privind constituirea administrației provizorii a Basarabiei din 23 iulie 1812, în Basarabia existau **9 ținuturi** – Hotin, Soroca, Orhei, Iași (Fălești), Bender, Hotărniceni, Codru, Greceni, Tomarova (Reni), ținuturi ce au existat și până la 1812²³⁶.

²³⁰ ANRM, F. 2, inv. 1, d. 1197, f. 5 verso.

²³¹ Dinu Poștarencu, *Organizarea administrativ-teritorială a Basarabiei în perioada țaristă*, p. 203.

²³² *Ibidem*.

²³³ Zamfir C. Arbure, *Basarabia în secolul XIX*, note și comentarii de Ion și Tatiana Varta, Chișinău, 2001, p. 88; Ștefan Purici, *Introducere în istoria Basarabiei*, Suceava, 2006, p. 12.

²³⁴ Bugeacul împreună cu raialele turcești Bender, Akkerman, Chilia și Ismail constituiau provincia *Basarabia*. Despre istoria denumirii oficiale a provinciei anexate de Imperiul Rus la 1812 *a se vedea* mai detaliat: Dinu Poștarencu, *Anexarea Basarabiei la Imperiul Rus*, Chișinău, 2006, p. 40-43.

²³⁵ Alexei Agachi, *Țara Moldovei și Țara Românească sub ocupația militară rusă (1806-1812)*, Chișinău, 2008, p.68.

²³⁶ ANRM, F. 2, inv. 1, d. 10, f. 19-20 verso; И. Халиппа, *Роспись землевладения и сословного строя населения Бессарабии по данным переписи 1817 года*. În: ТБГУАК, Кишинев, 1907, том. 3, с. 8-229; T. Porucic, *Regiunile naturale dintre Prut și Nistru*. În: *Viața Basarabiei*. Revistă lunară editată de Asociația culturală „Cuvânt Moldovenesc”, Chișinău, 1933, martie, anul II, nr. 3, p. 28-39.

Prima schimbare de ordin administrativ este operată în toamna anului 1813, când din cauza ciumei care bântuia în orașul Hotin, conducerea Basarabiei transferă reședința Pârcălăbiei ținutului Hotin în târgul Briceni, situat mai la centrul ținutului²³⁷. Reședința Pârcălăbiei s-a aflat în acest târg până la 25 iulie 1816, când, după dispariția ciumei, rezidentul plenipotențiar al Basarabiei, A.N. Bahmetev, a ordonat Departamentului al II-lea al Guvernului Regional al Basarabiei să dea dispoziția de rigoare în vederea transferării ei din nou în orașul Hotin, unde a fost odinioară²³⁸. Aflarea temporară a administrației ținutale în târgul Briceni a influențat într-o anumită măsură asupra situației economice și sociale a acestei localități, fapt demonstrat prin creșterea numărului de familii evreiești, devenind majoritar la începutul anilor '30 ai secolului al XIX-lea.

Tot în toamna anului 1813, se produce încă o schimbare de acest gen. La 21 septembrie 1813, ispravnicii ținutului Bender înaintează Departamentului al II-lea al Guvernului Regional al Basarabiei un memoriu în care evidențiau incomoditățile cauzate isprăvniceii în administrarea ținutului și populației din localitățile îndepărtate ale ținutului, care era nevoită să parcurgă distanțe mari pentru soluționarea diverselor problemele în centrul ținutal, din cauza amplasării la marginea ținutului – în orașul Bender (Tighina) – a isprăvniceii. Atenționând autoritățile regionale de aceste incomodități, semnatarii memoriului propuneau ca reședința isprăvniceii să fie mutată în târgul Căușeni, așezat mai aproape de zona centrală a ținutului²³⁹. La 18 octombrie 1813, aceste propuneri au fost aprobate de guvernatorul civil interimar al Basarabiei, generalul-maior I.M. Hartingh²⁴⁰.

Următoarea schimbare de ordin administrativ-teritorial s-a petrecut la 23 iulie 1816, când rezidentul plenipotențiar al Basarabiei, A.N. Bahmetev, a dispus Comitetului Provizoriu al Basarabiei să emită dispoziția de a uni ținuturile Codru și Hotărniceni și a forma un singur ținut – Codru, în care urma să fie transferat și sediul isprăvniceii²⁴¹. Unii cercetători consideră că motiv pentru suprimarea ținutului Hotărniceni a servit, probabil, întinderea neînsemnată a acestuia, comparativ cu celelalte ținuturi, dar, mai cu seamă, faptul că toată proprietatea funciară din acest ținut aparținea unei singure persoane – comisului Ioan (Iancu) Balș²⁴². Potrivit acestei dispoziții, din ținutul Bender a fost trecut în ținutul Tomarova întreg teritoriul situat în partea dreaptă a Valului lui Traian; a fost modificată denumirea ținutului Tomarova în ținutul Ismail, iar sediul isprăvniceii a fost transferat din Tomarova la Ismail²⁴³. La 29 iulie 1816, dispoziția rezidentului plenipotențiar A.N. Bahmetev este tradusă în viață de Departamentul I al Guvernului Regional²⁴⁴.

Prin urmare, în primii ani după anexare, țarismul nu a întreprins schimbări serioase în sistemul administrativ. Modificările făcute în această perioadă purtau mai mult un caracter local, păstrându-se subdiviziunile specifice Principatului Moldovei.

²³⁷ ANRM, F. 2, inv. 2, d. 4, f. 23.

²³⁸ ANRM, F. 5, inv. 2, d. 315, f. 1.

²³⁹ ANRM, F. 5, inv. 2, d. 59, f. 1.

²⁴⁰ *Ibidem*, f. 4.

²⁴¹ ANRM, F. 2, inv. 1, d. 463, f. 66 verso.

²⁴² Dinu Postarencu, *Organizarea administrativ-teritorială a Basarabiei în perioada țaristă*, p. 204.

²⁴³ ANRM, F. 2, inv. 1, d. 463, f. 66 verso-67.

²⁴⁴ *Ibidem*, f. 67 verso.

În plus, politica imperială în acest domeniu din start a coincis și în mare măsură a depins de politica promovată în sistemul administrativ – acordarea, pentru o anumită perioadă de timp, a statutului de autonomie limitată regiunii anexate.

Împărțirea administrativ-teritorială a Basarabiei din 1818 până în 1830.

Potrivit Regulamentului organizării administrative a Basarabiei (*Așezământul constituirii regiunii Basarabia*) din 29 aprilie 1818, în Basarabia au fost instituite **6 ținuturi: Hotin** (constituit din 176 de localități ale fostului ținut Hotin, 30 de localități ale fostului ținut Soroca și 12 localități ale fostului ținut Iași), **Iași** (constituit din 130 de localități ale fostului ținut Iași, 25 de localități ale fostului ținut Orhei și 142 de localități ale fostului ținut Soroca), **Orhei** (constituit din 262 de localități ale fostului ținut Orhei, 30 de localități ale fostului ținut Iași și 13 localități ale fostului ținut Soroca), **Bender** (format din 33 de localități ale fostului ținut Bender, 40 de localități ale fostului ținut Codru și 11 localități ale fostului ținut Orhei), **Akkerman** (alcătuit din 37 de localități ale fostului ținut Bender și 16 localități ale fostului ținut Ismail) și **Ismail**, care întrunea 54 de localități ale fostului ținut Ismail, 32 de localități ale fostului ținut Greceni, 15 localități ale fostului ținut Bender și 3 localități ale fostului ținut Codru²⁴⁵.

Prin urmare, conform Regulamentului organizării administrative a Basarabiei din 29 aprilie 1818, în provincia nou-anexată erau înregistrate 1061 de localități: 305 (28,7%) localități în ținutul Orhei, 297 (28%) – în ținutul Iași, 218 (20,5%) – în ținutul Hotin, 104 (9,8%) – în ținutul Ismail, 84 (7,9%) – în ținutul Bender și 53 (5%) de localități – în ținutul Akkerman. Ținutului Hotin revenindu-i, în așa fel, locul trei în cadrul celor șase ținuturi ale Basarabiei.

Reședințe ținutale au fost stabilite în următoarele localități: ținutul Orhei – orașul Chișinău, centrul administrativ al Basarabiei; ținutul Hotin – orașul Hotin; ținutul Iași – târgul Bălți; ținutul Bender, Akkerman și Ismail – orașele cu aceleași denumiri.

În calitate de ispravnici au fost numiți: în ținutul Orhei – funcționarul de clasa a VIII-a Iamandi, în ținutul Hotin – sulgerul²⁴⁶ Gheorghe Ciugureanu, în ținutul Iași – funcționarul de clasa a IX-a Bodescu, în ținutul Bender – funcționarul de clasa a IX-a Cazimir, în ținutul Akkerman – boierul Alecu Pruncu, în ținutul Ismail – funcționarul de clasa a VIII-a Popovschi²⁴⁷.

Analizând schimbările intervenite în diviziunea administrativ-teritorială conform Regulamentului organizării administrative a Basarabiei din 29 aprilie 1818, putem constata că autoritățile regionale au insistat, în special, asupra transformărilor din zona de nord și de sud a Basarabiei. Unii cercetători consideră, în privința modificărilor operate în partea de nord, că este inexplicabil motivul desființării ținutului Soroca, ca acesta, peste un timp, să fie restabilit. În privința părții de sud, era de așteptat să fie micșorate dimensiunile ținutului Bender (care cuprindea, în cea mai mare parte, fostul teritoriu al Basarabiei propriu-zise sau Bugeacului), deoarece era

²⁴⁵ ANRM, F. 3, inv. 1, d. 28, f. 10-17 verso; Valentin Tomuleț, *Cronica protestelor și revendicărilor populației din Basarabia (1812-1828)*, Vol. II, Chișinău, 2007, p. 295-316.

²⁴⁶ **Sulger** – dregător în Țările Române împuternicit cu sarcina de a aproviziona curtea domnească și oastea țării cu carne (*Instituții feudale din Țările Române. Dicționar*, p. 445).

²⁴⁷ ANRM, F. 3, inv. 1, d. 28, f. 2.

cel mai întins dintre ținuturile basarabene (includea și orașele Akkerman, Ismail și Chilia), ceea ce crea dificultăți în activitatea de administrare ținutală. Iar ținuturile Codru și Greceni – cele mai mici după suprafață – au fost comasate cu scopul, evident, de a forma o unitate administrativ-teritorială mai mare. În realitate, ținutul Codru nu era până într-atât de mic, cât avea o configurație dezavantajoasă, sub formă de potcoavă, fiind alcătuit din două fâșii: una situată de-a lungul Prutului (fostul ținut Codru) și alta (fostul ținut Hotărniceni) – de-a lungul Valului lui Traian, cu direcția spre est²⁴⁸. Ca rezultat, administrația regională a operat modificări în structura administrativ-teritorială a Basarabiei, uniformizând dimensiunile ținuturilor, modificări făcându-se în partea de nord și sud a provinciei, fără a face prea mari schimbări în vechea organizare administrativ-teritorială moldovenească²⁴⁹. Regulamentul organizării administrative a Basarabiei din 29 aprilie 1818 poate fi considerat primul act legislativ rus care a produs schimbări serioase în structura administrativ-teritorială a Basarabiei. Modificările respective urmau să contribuie la o administrare mai eficientă a ținutului și la o încasare mai eficientă a îndatoririlor fiscale ale diferitor categorii de populație.

Pe parcurs s-au mai făcut încercări de modificări în sistemul administrativ-teritorial. Spre exemplu, la 5 februarie 1824 guvernatorul general al Novorosiei și Basarabiei, M.S. Voronțov, la cererea ispravnicului de Hotin din 13 decembrie 1823, propune Consiliului Suprem al Basarabiei de a discuta întrebarea privind transferarea isprăvniceii și administrației financiare din orașul Hotin, în târgul Briceni, din cauza așezării periferice a orașului și a dificultăților cauzate de această împrejurare în traducerea în viață a dispozițiilor isprăvniceii²⁵⁰. Însă, în pofida argumentelor aduse de ispravnicul de Hotin, Consiliul Suprem al Basarabiei a respins propunerea de a transfera isprăvnicia și administrația financiară în târgul Briceni, unul din argumente fiind faptul că târgul aparține unei persoane private. La 29 septembrie 1826, M.S. Voronțov confirmă această decizie a Consiliului Suprem al Basarabiei²⁵¹.

Instituirea Administrației Speciale a orașului Ismail. O altă etapă în reformarea sistemului administrativ-teritorial al Basarabiei a fost instituirea Administrației Speciale a orașului Ismail²⁵².

În scopul confirmării importanței strategice și comerciale a portului Ismail în zona Dunării și Mării Negre și al încadrării provinciei, prin intermediul porturilor dunărene Ismail, Chilia și Reni, în comerțul maritim european, potrivit decretului Senatului Guvernant din 26 septembrie 1830, concomitent cu suprimarea cordonului vamal de la Nistru și unificarea vamală a Basarabiei cu Rusia, cu aplicarea în provincie a structurii de gildă, cu instituirea iarmarocului Sf. Dumitru din Chișinău, este instituită și Administrația Specială a orașului Ismail²⁵³.

Motivul precumpănitor din care acestui port i s-a acordat un statut aparte a fost dorința de a stimula comerțul la gurile Dunării, de a intensifica circulația de măr-

²⁴⁸ Dinu Poștarencu, *Organizarea administrativ-teritorială a Basarabiei în perioada țaristă*, p. 204-205.

²⁴⁹ *Ibidem*, p. 205.

²⁵⁰ ANRM, F. 3, inv. 1, d. 433, f. 1.

²⁵¹ *Ibidem*, f. 10.

²⁵² ANRM, F. 2, inv. 1, d. 1459, f. 1-2, 5-5 verso, 14-16 verso, 28, 35-36, 54-54 verso, 77-77 verso; AIMSR, F. 414, inv. 1, d. 19, f. 3 -a.

²⁵³ ANRM, F. 2, inv. 1, d. 1459, f. 1; ПСЗРИ. Собр. II, т. V, 1830, отд. второе, СПб., 1831, № 3953, с. 73-74.

furi în zonă, astfel ca să satisfacă necesitățile pieței interne basarabene, compensând lipsa unei industrii proprii dezvoltate, dar mai ales dorința de a crea mediul propice valorificării depline a produselor autohtone, în primul rând a celor agricole, cererea de aceste mărfuri fiind în continuă creștere pe piața externă. Prin aceste măsuri, țarismul tindea să lichideze, pe cât era posibil, rivalitatea agasantă din partea porturilor românești Galați și Brăila²⁵⁴.

Drept motiv pentru adoptarea acestor măsuri a servit faptul că, în viziunea autorităților locale, „Ismailul dispune de importante avantaje, puse la dispoziție de condițiile naturale, pentru întemeierea în el a celui mai important port din provincie [...] că acolo s-au așezat cu traiul oameni foarte înstăriți ce se ocupă cu negoțul și comerțul s-a stabilit deja câțiva ani în urmă și a crescut în așa măsură, încât – în condiții favorabile – din Ismail ieșeau până la 400 de corăbii cu încărcătură pe an”²⁵⁵. Și nu numai din aceste considerente. Autoritățile locale scriau că „acest port a fost ales de către negustorii înșiși reieșind din așezarea lui avantajoasă, care din banii proprii au organizat și carantina și promit să mai doneze sume importante pentru instituțiile de utilitate publică”²⁵⁶. Totodată, oficialitățile de la Chișinău scriau că portul principal a fost fondat la Reni din cauza „intrigilor făcute de răposatul armean Manuk-Bei (Mirzoian – V.T.) în scopul obținerii profitului personal” și că „aici nu numai că nu este port pentru iernatul vaselor, dar nici loc pentru acostarea lor prielnică”²⁵⁷. Caracterizând portul Reni, autoritățile ruse scriau că „la Reni sunt doar doi negustori și aceia mărunți; adevărate case comerciale nu sunt și nici nu pot fi, deoarece negustorii aleg acele porturi care pot să le aducă un venit substanțial”²⁵⁸. Existau și alte cauze obiective. În orașul Reni nu era carantină, aceasta urma să fie constituită din banii statului. Produsele alimentare de prima necesitate, judecând după amplasarea localității, erau destul de scumpe²⁵⁹.

Administrația Specială a orașului Ismail includea orașele-porturi Reni și Chilia, așezările Cugurlui, Sofian, Brosaca, Hadji-Curda, Hasan-Spag, Cășlița, Muravleovka, Ci-mașir și Vâlcov. Șefului Administrației Speciale a orașului Ismail i se supuneau comandanții cetăților Ismail și Chilia și comandantul flotei dunărene; serviciul de frontieră și cel de carantină rămăneau în subordinea guvernatorului militar. În circumscripția care îi era în subordine, șeful (*prefectul*) Administrației Speciale a orașului Ismail administra serviciul polițienesc și de carantină în baza dispozițiilor și instrucțiunilor emise pentru șefii (*prefecții*) administrațiilor speciale ale orașelor Odesa, Taganrog și Feodosia, care se aflau în subordinea guvernatorului general al Novorosiei și Basarabiei. Serviciul vamal în cadrul Administrației Speciale a orașului Ismail rămânea în subor-

²⁵⁴ Mai detaliat despre comerțul Basarabiei prin porturile Ismail și Reni, a se vedea Valentin Tomuleț, *Rolul porturilor Ismail și Reni în comerțul exterior al Basarabiei prin Marea Neagră (1812-1856)*. În: Valentin Tomuleț, *Basarabia în sistemul economic și politic al Imperiului Rus. Studii*, Chișinău, 2012, p. 431-463.

²⁵⁵ AISR, F. 560, inv. 4, d. 402, f. 47 verso-48.

²⁵⁶ *Ibidem*, f. 48.

²⁵⁷ *Ibidem*. Despre personalitatea lui Manuk-Bei și observațiile lui asupra stării Basarabiei la 1815 a se consulta Ion Varta, *Manuk-Bei despre situația Basarabiei la 1815*. În: Patrimoniul. Revistă de lectură istorică, Chișinău, 1991, nr. 3, p. 6-14.

²⁵⁸ AISR, F. 560, inv. 4, d. 402, f. 48 verso.

²⁵⁹ *Ibidem*.

dinea instituțiilor centrale²⁶⁰. Imperiul nu dorea să scape din vizor o sursă destul de importantă de completare a veniturilor de stat, cum erau taxele vamale.

Județului Ismail i se schimbă denumirea în județul Leova, la care erau trecute, din județul Bender, târgul Leova, 3 așezări de stat (Javgur, Cenac, Ciucur-Mingir) și 28 de așezări moșierești (Leova, Ialpușel, Caracui, Sarata, Orac, Sărățica, Ciadâr, Cugurlui, Pogănești, Mingir, Tomai, Copcui, Cazangic, Găvănișii Noi, Vetrișoc, Tocenii, Tigheci, Plișeni, Găvănișii Vechi, Cocalia, Gorogani, Leca, Polumbești, Lărguța, Cania, Cârpești, Șamalia și Sadăc)²⁶¹. Din Ismail au fost transferate în târgul Leova judecătoria județeană, judecătoria locală, trezoreria județeană, procurorul și inginerul cadastral, fiind instituit un magistrat orășenesc. La Cahul, în baza statelor de funcții din Basarabia din 29 februarie 1828, a fost instituit postul de polițmaistru (*șef de poliție*), cu un salariu de 500 rub., un supraveghetor de cartier – 150 rub., un conțopist – 300 rub., iar pentru întreținerea funcționarilor; rechizite de birou și salariul celor 8 polițiști erau alocate 800 rub. În total, pentru funcționarea aparatului administrativ al orașului Cahul au fost alocate 1750 rub. argint. Pentru întreținerea Administrației Speciale a orașului Ismail și a cancelariei erau alocate anual 3100 rub. argint: șefului administrației – 1500 rub., șefului cancelariei – 500 rub., celor doi funcționari – 500 rub., iar pentru rechizite de birou – 600 rub.²⁶².

În funcția de șef al Administrației Speciale a orașului Ismail, prin decizia Senatului Guvernant din 27 septembrie 1830 și decizia imperială din 27 decembrie 1830, a fost confirmat generalul S.A. Tucikov. La 13 ianuarie 1831 Tucikov îl înștiințează despre această decizie imperială pe guvernatorul general al Novorosiei și Basarabiei, A.I. Sorokunski²⁶³. La 31 ianuarie 1831 Administrația Regională din Basarabia discută modalitatea instituirii Administrației Speciale a orașului Ismail²⁶⁴. Deja la 13 mai 1831 Administrația Regională din Basarabia transmite generalului S.A. Tucikov toate atribuțiile referitoare la Administrația Specială a orașului Ismail²⁶⁵.

După demiterea generalului S.A. Tucikov, potrivit deciziei imperiale din 4 decembrie 1835, funcția de șef al Administrației Speciale a orașului Ismail a fost cumulată de guvernatorul civil al Basarabiei, iar Cancelaria Militară de pe lângă Șeful Administrației Speciale, alcătuită dintr-un ștab-ofițer de serviciu, adjutant și trei conțopiști, a fost lichidată. Toate dosarele au fost transmise Cancelariei Civile a Administrației, care a fost întărită prin crearea unui birou special, pentru a cărui întreținere au fost alocate 1500 ruble²⁶⁶.

Pornind de la faptul că în orașul Ismail (Tucikov²⁶⁷) erau mulți negustori stră-

²⁶⁰ ANRM, F. 2, inv. 1, d. 1459, f. 1-1 verso; ASRO, F. 1, inv. 214, d. 13, 1830, f. 6-6 verso. Documentele principale referitoare la instituirea Administrației Speciale a orașului Ismail sunt publicate în: Valentin Tomuleț, *Politica comercial-vamală a țarismului în Basarabia (1812-1830). Documente inedite din arhivele Rusiei, Ucrainei și Republicii Moldova*, Chișinău, 2002, p. 340-351.

²⁶¹ ANRM, F. 2, inv. 1, d. 1459, f. 77-77 verso.

²⁶² *Ibidem*, f. 2.

²⁶³ *Ibidem*, f. 28.

²⁶⁴ Despre modalitatea instituirii Administrației Speciale a Orașului Ismail, a se vedea mai detaliat: ANRM, F. 2, inv. 1, d. 1459, f. 35-36.

²⁶⁵ ANRM, F. 2, inv. 1, d. 1459, f. 54-54 verso.

²⁶⁶ ПСЗРП. Собр. II, т. X, отд. второе, 1835, №8653, СПб., 1836, с. 1161.

²⁶⁷ Oraș fondat în baza deciziei Senatului Guvernant din 14 octombrie 1812, la cererea ministrului militar, general-locotenentului Gorciakov, având drept argument cererea comandantului suprem al Armatei de la Dunăre, amiralului P.V. Ciceagov. Acesta scria că generalul S.A. Tucikov a sancționat con-

ini care nu cunoșteau limba rusă, în baza deciziei Senatului Guvernant din 12 septembrie 1835, pe lângă Șeful Administrației Speciale a orașului Ismail a fost numit un traducător, cu un salariu anual de 300 rub. argint²⁶⁸.

Ulterior, în baza decretului din 28 ianuarie 1836, guvernatorul civil al Basarabiei preia și funcțiile șefului Administrației Speciale a orașului Ismail. Primind acest decret, P.I. Fiodorov a dat dispoziția de a transfera Cancelaria administrației din Ismail în orașul regional Chișinău, încredințând administrația unei persoane speciale²⁶⁹.

Statutul de Administrație Specială acordat orașului Ismail a influențat benefic și asupra dezvoltării ulterioare a altor localități²⁷⁰. Prin decizia Senatului Guvernant din 18 aprilie 1840 (publicată la 10 mai), așezarea de stat Vâlcov capătă statutul de târg (*nocad*)²⁷¹. Noul statut acorda locuitorilor dreptul să se înscrie în categoria mic-burghezilor²⁷², să-și declare capitalurile comerciale sau să beneficieze de pășunile acordate târgului. Locuitorii care continuau să rămână în categoria de țărani bene-

structia, în suburbia cetății Ismail, a peste 1500 de case și prăvălii, ce aparțineau armenilor, grecilor, bulgarilor, evreilor, nekrasovților și coloniștilor reprezentanți ai altor popoare. Fondarea acestui oraș a avut loc sub auspiciile generalului S.A. Tucikov, fără cheltuieli din partea vistieriei (ПСЗРИ. Собр. I, т. XXXII, 1812-1813, № 25248, СПб., 1830, с. 443).

²⁶⁸ ПСЗРИ. Собр. II, т. X, 1835, отд. второе, № 8405, СПб., 1836, с. 969.

²⁶⁹ Алексей Накко, *Бессарабская область со времени присоединения ее к России по Букарестскому миру 1812-го года. В историческом, экономическом и статистическом отношениях* (manuscris), Кишинев, 1879, л. 165 (manuscrisul lucrării se păstrează în fondul de manuscrise al bibliotecii Universității de Stat din Odesa).

²⁷⁰ În 1837, în subordinea Administrației Speciale a orașului Ismail erau localitățile: Vâlcov (219 curți), Vasilevca și Pocrovca (55 de curți), Hagi-Curda (110 curți), Hasan-Spaghi (75 de curți), Galilești (131 de curți), Jebrieni (60 de curți), Caracicova (28 de curți), Cara-Mahmet (236 de curți), Câșlița (120 de curți), Muravliovca (52 de curți) și Cimașir (74 de curți) (ANRM, F. 2, inv. 1, d. 2588, f. 231).

²⁷¹ ПСЗРИ. Собр. II, т. XV, 1840, отд. первое, № 13396, СПб., 1841, с. 290.

²⁷² *Mic-burghezi* – categorie socială formată în cea mai mare parte din mici producători și mici comercianți (cunoscuți în Țările Române ca *târgoveți*), care era răspândită [în Rusia] sub denumirea generică *meșciane* (rus. *мещане*) și care formau al treilea grup social (după intelectualitate și negustori) în care era împărțită populația urbană din Rusia. Mic-burghezii constituiau un grup social ierarhic inferior din cadrul populației urbane, instituit în Basarabia conform Regulamentului organizării administrative a Basarabiei din 29 aprilie 1818, supus impozitului pe cap de locuitor (capitației), prestațiilor și recrutării; aveau dreptul să se angajeze în calitate de salariați, să practice meșteșugăritul și comerțul cu amănuntul (Valentin Tomuleț, *Basarabia în epoca modernă (1812-1918), (Instituții, regulamente, termeni)*. Ediția II-a, revăzută și adăugită, Chișinău, 2014, p. 395-396). Alexandru Boldur numește simplu această categorie socială *burghezi* (Alexandru Boldur, *Autonomia Basarabiei sub stăpânirea rusească*, Chișinău, 1929, p. 51). În documentele de epocă termenul *meșceanin* era identic cu termenul *târgoveț* (Paul Mihail, Zamfira Mihail, *Acte în limba română tipărite în Basarabia. I. 1812-1830*, București, 1993, p. 35, 38, 53, 121, 143, 171, 172, 186, 212, 221, 228, 267, 281, 285). Dar, analogia este una pur convențională, deoarece ea se referă la perioada medievală (prin *orășeni* și *târgoveți* se subînțelege locuitorii orașelor și târgurilor) și nu la cea modernă, în care se afla Basarabia la acel moment. (A se vedea, spre exemplu: *Dicționarul explicativ al limbii române*. Ediția a II-a, București, 1996, p. 120; Ioan Oprea, Carmen-Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu, *Noul dicționar universal al limbii române*. Ediția a doua, București-Chișinău, 2007, p. 179). După aplicarea la 26 septembrie 1830 a Regulamentului ghildelor, stările sociale burgheze din Basarabia au fost legiferate juridic și includeau negustorii de trei ghilde (burghezia comercială), *mica burghezie* (*мещане*), țărănimea comercială de patru categorii și vânzătorii de două clase (ANRM, F. 6, inv. 2, d. 370, f. 93 verso-94).

riciau de 30 de desetine²⁷³ de pământ de familie, cu condiția că în decurs de 10 ani de la data întemeierii târgului nu se vor muta cu traiul în alte localități. În târg a fost instituită ratușa, în competența căreia intrau treburile judecătorești, gospodărești și polițienești. În cadrul ratușei funcționau judecătoria comercială verbală și judecătoria pentru tutelă. Cât privește procedura de anchetă și, în general, dispozițiile și procedura de urmărire, acestea rămăneau în competența ratușei, în obligația funcționarului care răspundea de așezările din Administrația Specială Ismail, având în subordine și un conțopist, cu un salariu anual de 150 rub. argint, din veniturile târgului Vâlkov. Tot din veniturile târgului erau asigurați secretarul și rechizitele de birou ale Ratușei. Cât privește serviciul de poliție și cel de pompieri, acestea rămăneau în competența administrației locale²⁷⁴.

Deja la 5 martie 1841 guvernatorul militar raporta Administrației Proprietăților Statului din Basarabia că în legătură cu schimbarea statutului așezării Vâlkov, potrivit deciziei din 18 aprilie 1840, „nimeni din locuitorii târgului Vâlkov n-au dorit să rămână în categoria țăranilor și toți au declarat că doresc să se înscrie în categoria mic-burghezilor și a negustorilor”²⁷⁵. Prin dispoziția guvernatorului militar din 25 martie 1841, 201 familii (407 persoane) și 66 de burlaci, începând cu 1 ianuarie 1841, au fost trecuți din categoria țăranilor în categoria mic-burghezilor și a negustorilor²⁷⁶.

Administrația Specială a orașului Ismail a existat până în 1857, când după înfrângerea Rusiei în Războiul Crimeei (1853-1856), teritoriile de sud ale Basarabiei au fost retrocedate Principatului Moldovei.

Modificări în sistemul administrativ-teritorial al Basarabiei (1835-1857). O nouă etapă în modificarea sistemului administrativ-teritorial al Basarabiei coincide cu mijlocul anilor '30 ai secolului al XIX-lea. La 18 decembrie 1835, împăratul Rusiei Nicolai I a promulgat decizia Senatului Guvernant prin care în Basarabia, pe lângă cele 6 județe existente – Hotin, Iași, Orhei, Bender, Leova și Akkerman, au

²⁷³ **Desetină** – termen cunoscut în Moldova, la început cu sensul original de zecime (lat. *decima* – a zecea parte), dijmă, desemnând cota-parte dintr-un produs, prelevată cu titlul de dare. La început, desetina și-a păstrat sensul etimologic de 1/10 din produsul impozabil. Mai târziu, termenul și-a lărgit sensul, indicând orice dare, independent de cuantumul ei. Ulterior domeniul desetinei se restrânge la stupi și porci (*Instituții feudale din Țările Române. Dicționar*, p. 149). În Basarabia desetina este cunoscută ca dare neregulată (*неокладная подать*), încasată doar de la persoanele care au stupi de albine și porci. Supușii ruși – clerul și slujitorii cultului, nobilii, funcționarii aflați în exercițiul funcției în instituțiile administrative regionale, raznocinții moldoveni, numiți căpitani de dorobanți și căpitani de lefegii –, conform obiceiului moldovenesc, erau scutiți de această dare. În plus, de această dare erau scutite, în baza unor hrisoave și acte oficiale de oferire a unor privilegii acordate de guvernul moldovenesc până la 1 aprilie 1812, și unele persoane care au depus jurământul de credință Rusiei. În baza acestor documente, unele din ele nu achitau desetina pentru toți stupii de albine și pentru toți porcii pe care îi aveau în gospodărie, iar altele nu achitau desetina doar pentru numărul de stupi de albine și numărul de porci indicat în aceste documente, pentru celelalte – plăteau darea conform normelor stabilite. Pentru fiecare stup de albine și porc vistieria încasa anual câte 24 aspri (ANRM, F. 2, inv. 1, d. 2011, f. 178, 179-180; *Положение крестьян и крестьянское движение в Бессарабии. (1812-1861 годы). Сборник документов*, Составители И.А. Анцупов, К.П. Крыжановская, том III, часть I, Кишинев, 1962, с. 207).

²⁷⁴ *Ibidem*, p. 290-291.

²⁷⁵ ANRM, F. 122, inv. 2, d. 5, f. 1-1 verso.

²⁷⁶ *Ibidem*, f. 4-5 verso.

fost întemeiate **2 județe noi** – *Chișinău* și *Soroca*, din părți ale județelor Hotin, Iași și Orhei²⁷⁷. Județului Orhei îi este modificată denumirea în Chișinău. Târgurile Orhei și Soroca devin centre județene și sunt declarate orașe. Administrația județului Leova și judecătoria județeană sunt trecute în târgul Frumoasa, căruia i se schimbă denumirea în orașul Cahul, județului la fel modificându-i-se denumirea în Cahul. Orașului Leova i s-a acordat statutul de târg²⁷⁸.

Scopul acestor modificări era „de a exclude dificultățile pe care le creează proporțiile nepotrivit de mari ale suprafețelor și numărului populației unor județe din regiunea Basarabia comparativ cu celelalte”²⁷⁹. Nu vom insista asupra delimitării hotarelor tuturor județelor instituite prin decizia nominalizată *supra*, subiect ce deja a fost abordat în istoriografie²⁸⁰. Vom evidenția doar delimitarea județului Hotin, care, de fapt, ne interesează. În concordanță cu proiectul conducerii locale, hotarele județului Hotin erau trasate astfel: *la vest* – de-a lungul frontierei cu Austria, pe pâraul Răchitna și râul Ramența; *la nord și est* – de-a lungul granițelor cu Austria și gubernia Podolia, pe râul Nistru, până la hotarul satului Naslavcea; *la sud-est* – linie de demarcație comună cu județul Soroca, de la hotarul satului Naslavcea, de-a lungul hotarelor satelor Bârnova, Paustova, Lipnic și Ocnîța până la râul Ciuhur, apoi pe cursul acestui râu până la hotarul satului Ruseni; *la sud* se va mărgini cu posesiunile turcești²⁸¹ și cu județul Iași, de prima vecinătate fiind separat de râul Prut, până la vărsarea în el a râului Racovăț, iar de a doua – de râul Racovăț și hotarul satului Edineț, până la satul Ruseni²⁸².

După întemeierea celor două județe noi, administrația imperială rusă a purces la instituirea în aceste județe a organelor administrative: poliție, judecătoria, ratușe, direcții financiare, direcții poștale și stații poștale. Toate aceste instituții au fost deschise în aprilie 1836. Din punct de vedere judiciar, județul Soroca a fost subordonat Judecătoriei Județene Iași, iar județul Orhei – Judecătoriei din Chișinău, redenumite în judecătoria de district. Pentru expedierea corespondenței de stat, în fiecare județ întemeiat, după exemplul celorlalte județe, au fost stabiliți câte 20 de călărași călare și 4 călărași pedestri, remunerați din contul Consiliului Suprem al Basarabiei, în baza deciziei din 20 februarie 1824²⁸³.

De remarcat și faptul că la începutul lui 1835 toate județele din Basarabia au fost împărțite în sectoare. În circulara din 18 martie 1835 a ministrului de Interne, secretarul de stat Bludov, adresată guvernatorului militar al Basarabiei, P.I. Fiodorov, era indicat că, potrivit noii administrații guberniale și județene din Rusia, a fost instituit serviciul permanent al administrației județene locale, iar județele urmau să fie împărțite în sectoare. Ca rezultat, în fiecare județ din Basarabia au fost instituite de la 3 la 4 sectoare, cu numirea în fiecare sector a asesorilor permanenți²⁸⁴.

²⁷⁷ AIMSР, F. 414, inv. 1, d. 19, f. 3 ^{ab}.

²⁷⁸ ПСЗРИ. Собр. II, т. X, отд. второе, 1835, №8683, СПб., 1836, с. 1187-1189.

²⁷⁹ *Ibidem*, p. 1187.

²⁸⁰ Dinu Poștarencu, *Organizarea administrativ-teritorială a Basarabiei în perioada țaristă*, p. 205-206.

²⁸¹ Adică, cu Principatul Moldovei, aflat sub suzeranitatea Porții Otomane.

²⁸² ПСЗРИ. Собр. II, т. X, отд. второе, 1835, № 8683, СПб., 1836, с. 1187-1188; Poștarencu, *Organizarea administrativ-teritorială a Basarabiei în perioada țaristă*, p. 205.

²⁸³ Алексей Накко, *Бессарабская область со времени присоединения ея к России по Букарестскому миру 1812-го года. В историческом, экономическом и статистическом отношениях*, л. 164 об.

²⁸⁴ *Ibidem*, f. 164.